

ВИСНОВОК

Національного агентства з питань запобігання корупції

до проекту Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про запобігання і протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансування тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» (щодо визначення терміна «національні публічні діячі»)» (реєстр. № 4218 від 13.10.2020)

Національне агентство з питань запобігання корупції опрацювало проект Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про запобігання і протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансування тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» (щодо визначення терміна «національні публічні діячі»)» (далі – законопроект), спрямований на зміну визначення терміна «національні публічні діячі» шляхом закріплення часових меж перебування у такому статусі, і зазначає таке.

У законопроекті пропонується у п. 37 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» (далі – Закон) після слова «виконували» додати слова: «останній календарний рік»¹.

Таким чином, термін «національні публічні діячі» набуває такого визначення: «фізичні особи, які виконують або виконували **останній календарний рік** в Україні визначні публічні функції».

Необхідно зазначити, що відповідно до п. 47 ч. 1 ст. 1 Закону термін «національні публічні діячі» охоплюється терміном «політично значущі особи».

Порогові фінансові операції політично значущих осіб, членів їх сім'ї та/або осіб, пов'язаних з політично значущими особами підлягають фінансовому моніторингу відповідно до ст. 20 Закону.

У свою чергу згідно з ч. 13 ст. 11 Закону суб'єкт первинного фінансового моніторингу зобов'язаний здійснювати стосовно клієнтів, які (кінцеві бенефіціарні власники яких) є політично значущими особами, членами їх сімей та особами, пов'язаними з політично значущими особами, додаткові заходи належної перевірки.

У разі якщо політично значуща особа перестала виконувати визначні публічні функції, суб'єкт первинного фінансового моніторингу зобов'язаний і надалі не менше ніж протягом дванадцяти місяців враховувати її триваючі ризики та вживати додаткових заходів належної перевірки, поки не переконається в тому, що такі ризики відсутні.

¹ Звертаємо увагу, що законопроектом передбачається внесення змін до неіснуючого п. 37 ст. 1 Закону. За контекстом законопроекту можна припустити, що йдеться про внесення змін до п. 37 ч. 1 ст. 1 Закону. Відповідно, цей висновок надається з урахуванням вказаного припущення.

При цьому суб'єкт первинного фінансового моніторингу повинен враховувати триваючі ризики, що властиві політично значущій особі, зокрема: рівень впливу, що особа може ще мати; обсяг повноважень, якими вона була наділена; зв'язок між минулими та чинними повноваженнями тощо.

Грунтуючись на комплексному аналізі норм Закону, можна констатувати, що наразі ним встановлено адекватний та збалансований механізм контролю політично значущих осіб загалом та національних публічних діячів зокрема, який повністю відповідає (практично достеменно імплементує) положення Директиви Європейського Парламенту і Ради (ЄС) 2015/849 від 20.05.2015 про запобігання використанню фінансової системи для відмивання грошей або фінансування тероризму² і передбачає пропорційне регулювання порядку контролю політично значущих осіб (у тому числі його часових меж) на основі релевантних критеріїв³.

Таким чином, запропоноване законопроектом звуження кола суб'єктів, які належать до національних публічних діячів, є необґрунтованим і обмежує можливість належного контролю таких осіб.

Крім цього, зміни, які вносяться законопроектом, не узгоджуються з положеннями ч. 13 ст. 11 Закону, що також порушує принцип юридичної визначеності.

Узагальнюючий висновок: законопроект не відповідає принципу юридичної визначеності та міжнародним стандартам у сфері запобігання використанню фінансової системи для відмивання грошей або фінансування тероризму, що може призвести до істотного зниження ефективності відповідного механізму контролю національних публічних діячів.

Керівник Департаменту
антикорупційної політики

Дмитро КАЛМИКОВ

² Відповідно до ст. 22 Директиви (ЄС) 2015/849, якщо публічний діяч більш не виконує визначені публічні функції в державі-члені Європейського Союзу або третій країні або визначні функції міжнародної організації, органи влади зобов'язані, принаймні 12 місяців, брати до уваги постійний ризик, який несе ця особа, і застосовувати відповідні запобіжні заходи до тих пір, поки ця особа не буде вважатись такою, що несе подальший ризик, характерний для публічних діячів.

³ Аргументація, наведена у пояснювальній записці до законопроекту, не відповідає фактичному регулюванню, встановленому Законом, і є необґрунтованою.